

Suomenlahden merivartiosto
Esikunta

03.08.2021

Rajavartiolaitoksen esikunta / Oikeudellinen osasto

1. Sisäministeriön lausuntopyyntö; Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle rajanylitystietojärjestelmää ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmää koskevaksi täydentäväksi lainsäädännöksi (VN/15289/2021-SM-2, 7.6.2021)
2. Rajavartiolaitoksen esikunnan lausuntopyyntö (sähköposti, 8.6.2021)

Suomenlahden merivartioston lausunto

Sisäministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi, jonka tarkoituksena on tehdä rajanylitystietojärjestelmästä (EES) ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmästä (ETIAS) annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Rajavartiolaitoksen esikunta on pyytänyt Rajavartiolaitoksen hallintoyksiköiltä lausuntoa luonnokseen liittyen.

Suomenlahden merivartiostolla ei ole lausuttavaa esitettyihin lainsäädäntömuutoksiin. Suomenlahden merivartiosto hyödyntää kuitenkin tämän mahdollisuuden tuodakseen esille muutamia ulkomaalaislain (301/2004) soveltamisessa esiin nousseita haasteita, joita voitaisiin tarkastella osana EES- ja ETIAS- lainsäädäntöhankkeita. Näitä ei ole nostettu esiin lausuttavana olevassa luonnoksessa, joten kyse on uusista esityksistä.

1. Ulkomaalaisrikkomus

Ulkomaalaislain 185 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan ulkomaalainen, joka tahallaan oleskelee maassa ilman vaadittavaa matkustusasiakirjaa, viisumia tai oleskelulupaa taikka laiminlyö velvollisuutensa rekisteröidä oleskelunsa taikka hakea oleskelulupakortti, oleskelukortti tai pysyvä oleskelukortti, on tuomittava ulkomaalaisrikkomuksesta sakkoon. Suomenlahden merivartiosto toteaa, että ulkomaalaislain 185 §:n nojalla ulkomaalaisrikkomuksesta voidaan tuomita sakkoon henkilö, joka on ylittänyt kolmen kuukauden oleskelun Suomen alueella. Laskennassa ei ole kuitenkaan voitu ottaa huomioon muualla Schengenin alueella tapahtunutta, sallitun 90 päivän ylittänyttä oleskelua.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2017/2226 (EES-asetus) luodaan rajanylitystietojärjestelmä (EES), joka rekisteröi sähköisesti jäsenvaltioiden alueella lyhytaikaiseen oleskeluun oikeutettujen kolmansien maiden kansalaisten maahantulo- ja maastalähtöajat ja -paikat ja laskee heidän sallitun oleske-

lunsa keston. Järjestelmän yhtenä tavoitteena on tehostaa kolmansien maiden kansalaisten sallitun oleskelun keston valvontaa maahantulon ja maastalähdön yhteydessä. Näin ollen Suomenlahden merivartiosto pitää EES-asetuksen astuessa voimaan tärkeänä muuttaa ulkomaalaislain 185 §:ää siten, että ulkomaalaisrikkomukseen tuomitsemisessa voitaisiin ottaa huomioon myös muualla Schengen-alueella vietetty aika.

2. Pääsyn epääminen ja käännättäminen

Ulkomaalaislain 142 §:n 1 momentissa pääsyn epääminen määritellään kolmannen maan kansalaisen maahantulon estämisenä ulkorajalla siten kuin siitä säädetään Schengenin rajasäännöstössä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/399). Schengenin rajasäännöstön 14 artikla sisältää säännökset pääsyn epäämisestä ja liite V säännökset pääsyn epäämistä koskevista menettelyistä. Schengenin rajasäännöstön pääsyn epäämistä koskeva 14 artikla on Schengenin rajasäännöstön ulkorajoja koskevassa II osastossa.

Schengenin rajasäännöstön 32 artiklan mukaisesti Schengenin rajasäännöstön II osaston asiaankuuluvia säännöksiä sovelletaan soveltuvin osin, kun rajavalvonta palautetaan sisärajoille. Näin ollen ulkorajojen lisäksi pääsyn epääminen tulee käsitteellisesti kysymykseen Schengenin rajasäännöstön mukaisesti myös sisärajoilla silloin, kun sisärajavaltvonta on palautettuna. Euroopan unionin asetus on kansallisesti suoraan sovellettavaa oikeutta, jonka sisältöä ei ole mahdollista muuttaa kansallisesti.

Ulkomaalaislain 142 §:n 2 momentin kohdissa 1-4 säädetään käännättämisen määritelmästä. Kyseisen pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan käännättämisellä tarkoitetaan ulkomaalaislaissa ilman oleskelulupaa maahan saapuneen ulkomaalaisen maasta poistamista, jos hänelle ei maahan saapumisen jälkeen ole myönnetty oleskelulupaa tai oleskelulupakorttia taikka jos hänen oleskeluoikeuttaan ei ole maahan saapumisen jälkeen rekisteröity tässä laissa säädetyllä tavalla.

Nykyisen tulkin mukaan ulkomaalaislain 142 §:n 2 momentin 4 kohta viittaa Suomessa jo oleskelemaan ulkomaalaiseen, jolloin kohta ei tule sovellettavaksi ulkomaalaisen saapua Suomeen toisesta jäsenvaltiosta. Mikäli sisärajavaltvonta on Schengenin rajasäännöstön mukaisesti palautettuna, tulee tällaisessa tilanteessa Schengenin rajasäännöstön 32 artiklan nojalla sovellettavaksi säännöstön 14 artiklan tarkoittama pääsyn epääminen. Ulkomaalaisen maassa oleskelun edellytyksiä voidaan kuitenkin maahantulon yhteydessä selvittää myös silloin, kun sisärajavaltvonta ei ole palautettuna. Tällöin selvittäminen tapahtuu ulkomaalaisvalvonnan toimivaltuuksin (UlkL 129 b §), eikä kyse ole tällöin rajatarkastuksesta (UlkL 129 a.1 §). Schengenin rajasäännöstön 23 artiklan mukaisesti rajavalvonnan puuttuminen sisärajoilta ei vaikuta alueen sisällä tehtäviin tarkastuksiin.

Mikäli maahantulon yhteydessä suoritettavassa ulkomaalaisvalvonnan tarkastuksessa ilmenee, ettei henkilö täytä maassa oleskelun edellytyksiä, henkilön maa-

hantulo tulee voida estää. Ulkomaalaislain 142 §:n 1 momentin 4 kohdan muotoilun johdosta tällöin ei kuitenkaan voida puhua käännättämisestä. Näin ollen nykykäytännön mukaan asiaa on tällaisessa tilanteessa käsitelty Schengenin rajasäännösten 14 artiklan mukaisen pääsyn epäämisen kautta. Kun tällainenkin maahantulon estäminen tulkitaan maahanpääsyn epäämiseksi, on se tallennettava tulevaisuudessa EES:ään Schengenin rajasäännösten muutosasetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2225) 6 a artiklan 2 kohdan sekä EES-asetuksen 18 artiklan mukaisesti. Suomenlahden merivartioston näkemyksen mukaan tämä ei vastaa Schengenin rajasäännösten tarkoitusta. Näin ollen Suomenlahden merivartiosto katsoo, että ulkomaalaislain käännättämisestä koskeva määritelmä olisi tarpeen päivittää koskemaan myös edellä esitetyjä ulkomaalaisvalvonnan tilanteita.

Lopuksi Suomenlahden merivartiosto toteaa kommentoineensa aiemmin sisäministeriön arviomuistioloannosta rajavartiolainsäädännön muutostarpeiden arvioinnista ja viittaa tuossa lausunnossa tekemiinsä huomioihin muun muassa liikenteenharjoittajien velvollisuuksien osalta.

Merivartioston komentaja
Kommodori

Risto Jääskeläinen

Meritoimiston päällikkö
Komentajakapteeni

Ilja Iljin

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Rajavartiolaitos 03.08.2021 klo 07:58. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

JAKELU Oikeudellinen osasto / Rajavartiolaitoksen esikunta

TIEDOKSI Meritoimisto / Suomenlahden merivartioston esikunta